

Çağdaş Bir Anayasanın Önkoşul, İlke ve Kurumları TÜSİAD Anayasa Platformu Belgesi

TS/SEK/07-026
7 Aralık 2007

I. Çağdaş Bir Anayasa Yapımının Vazgeçilmez Önkoşulları

1. Yeni anayasa toplumun tüm kesimlerinin katılım ve katkısı ile hazırlanmalıdır.

Toplumun tüm kesimlerinin yapılış sürecine doğrudan katılmadığı, dolayısıyla içinde kendisini bulamadığı bir anayasa, toplumda kabul görmeyecek ve sürekli yoğun eleştiri altında kalacaktır. Geleceği hedef alan bir anayasa, öncelikle hazırlandığı dönemde toplumda benimsenmiş olmalıdır.

2. Yeni anayasa rejimin temel niteliklerini değiştirmemelidir.

Yeni Anayasa, 84 yıllık Cumhuriyet kazanımlarını, laiklik gibi temel değerlerini eksiksiz olarak yansıtmalıdır. Cumhuriyetimizin temel ilkelerinin korunduğu, devlet ve birey hakları dengesini gözeten, demokrasinin evrensel ilkelerine uygun yeni bir Anayasa, toplumsal uzlaşmayı tesis ederek siyasal ve ekonomik istikrarımızı kalıcı hale getirecektir.

3. Yeni anayasa birey odaklı bir bakış açısıyla hazırlanmalıdır.

21. yüzyılda kaleme alınmış bir anayasanın devlet-toplum ikilemi üzerine bina edilmesi düşünülemez. Yeni anayasa birey haklarının devlet ve toplum yanında eşit düzeyde korunmasına odaklanmalıdır.

4. Yeni anayasa Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatlarını norm haline getirmelidir.

Türkiye, Avrupa insan hakları hukuku alanının bir üyesi olarak, bu alanı düzenleyen Sözleşme'nin kurallarına ve bu alanın denetleyicisi olan Mahkeme'nin getirdiği temel ilkelere anayasasında yer vermelidir.

II. Çağdaş Anayasanın Olmazsa Olmaz İlke Ve Kurumları

1. İnsan Onuru ve Eşitlik Kavramlarına Dayalı Bir Özgürlükler Alanı:

İnsan hakları kavramının temelini oluşturan “insan onuru” kavramı, özgürlükler rejiminin gerçekleşme koşulu olan “eşitlik ilkesi” ve bu kavramların etrafında biçimlenen “kişi özgürlükleri” anayasada düzenlenmek ve bu haklar sadece tanınmakla kalmayıp hukuk güvencesine bağlanmak zorundadır.

2. Hukukun Üstünlüğü İlkesinin ve Bu İlkenin Zorunlu Unsuru ve Güvencesi Olarak Anayasa Yargısı Dâhil Yargı Denetiminin ve Yargı Bağımsızlığının Güvence Altına Alınması:

Anayasada yer alan yargı bağımsızlığını etkileyen maddeler yeniden düzenlenmeli; Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nun oluşumu ve işleyişi, yargıçların siyasal etki ve/veya baskı altında kaldıkları görüntüsünden kurtarılacağı bir şekilde yeniden yapılandırılmalıdır. Ayrıca Anayasa Mahkemesi'nin yetkileri, Mahkeme'ye başvuru yolları ve başvurabilecek kişi ve kurumlar konusunda gerekli değişiklikler yapılmalıdır.

3. Laiklik İlkesi ve Bu İlke Çerçevesinde Eğitim ve Özellikle Din Eğitimi Sorunu:

Laiklik ilkesinin anayasanın yalnızca bir maddesinde değil, ayrıca başlangıç bölümünde tanımlanması ve Başlangıç'ın anayasa metnine dâhil olması; din ve vicdan özgürlüğünün, demokratik ve laik Cumhuriyet düzeninin gerekleri gözetilerek düzenlenmesi; eğitim ve öğrenim hakkının, Atatürk ilke ve inkılapları doğrultusunda demokrasi, hoşgörü, çoğulculuk ve laiklik ilkeleri ile çağdaş bilim ve eğitim esaslarına göre, tek taraflı ve koşullandırıcı olmama ilkesi çerçevesinde, yeniden düzenlenmesi gereklidir.

4. Katılımın Güçlendirilmesi ve Yeni Katılım Yöntemleri ile Araçları:

Parti içi demokrasi anlayışının geliştirilmesi, siyasetin finansmanı ve siyasal partilere yapılacak devlet yardımı hususunun eşitlik, denge ve demokratik katılım esasları çerçevesinde düzenlenmesi ve yasaların hazırlanmasının ilgili toplumsal kesimlerin de dâhil olacağı bir süreçte yapılması gereklidir.

5. Eşitlik İlkesi ve Bu İlkenin Özellikle Kadınlar ile Din ve Mezhep Farklılıkları Açısından Yaşama Geçirilmesinin Sağlanması:

Hukuksal anlamda var olsa dahi, bazı toplumsal, geleneksel engeller ya da alışkanlıklar nedeniyle uygulamaya geçirilemeyen kadın-erkek eşitliğinin, hukuk yardımı ile gerçekleşmesine yönelik düzenlemeler ile Alevi yurttaşların eşitlik taleplerinin karşılanması başta olmak üzere, din ve mezhepler açısından eşitliği sağlayıcı düzenlemeler yapılmalıdır.

6. Çağdaş Liberal Demokratik Anayasaların Onsuz Olmaz Unsuru “Kontrol, Denge ve Denetim Mekanizmalarının Anayasa’ya Yerleştirilmesi:

Demokrasinin “kurumsal çoğulculuk” boyutu çerçevesinde, siyasal iktidarların iradesine karşıt iradeler oluşturmaya ya da onun iradesini sınırlamaya, dengelemeye ya da denetlemeye yönelik kontrol, denge ve denetim mekanizmalarına Anayasa’da yer verilmesi.

7. Merkezden Yönetim Yerine Yerinden Yönetim Odaklı Bir Sisteme Geçilmesi:

Karar süreçlerine halkın ve sivil toplum örgütlerinin katılmasına olanak sağlayacak ve yerel yönetimlerin denetimini demokratikleştirecek şekilde güçlü, demokratik ve şeffaf bir yerinden yönetim anlayışı hayata geçirilmelidir.

8. Mali ve Ekonomik Alanda Saydamlık ve Uzlaşmayı Amaçlayan İlke ve Kurumların Anayasa’ya Girmesi:

Ekonomik alanda rollerin belirlenmesi ve bu rolleri üstlenen tüm aktörlerin hak ve özgürlükleri ile bunların sınırlarının bilincinde olabilmeleri için, devletin ekonomik alandaki güç ve yetkilerinin anayasal çerçevesi çizilmelidir.